

UDK: 351.72:061.1
Biblid 1451-3188, 13 (2014)
Год XIII, бр. 47–48, стр. 161–186
Извори научни рад

др Сандра СТОЈАДИНОВИЋ ЈОВАНОВИЋ¹
др Виолета ТОДОРОВИЋ²
др Милена ЈАКШИЋ³

ДИРЕКТИВА 2013/36/EУ О КАПИТАЛНИМ ЗАХТЕВИМА

ABSTRACT

The European Parliament and the Council of the European Union adopted Directive 2013/36/EU of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms. The objective of the Directive is to coordinate national provisions concerning access to the activity of credit institutions and investment firms, the modalities for their governance and their supervisory framework. The provisions of the Directive concerns the following: access to the activity of credit institutions and investment firms, supervisory powers and tools for the prudential supervision of these institutions by competent authorities, the prudential supervision of these institutions by competent authorities and publication requirements for competent authorities in the field of prudential regulation and supervision of these institutions. Given the commitment of Serbia to harmonize its legal framework with the EU legislation, to preserve financial stability and the stability of the banking sector of

¹ Економски факултет Универзитета у Београду, e-mail: sandra@ekof.bg.ac.rs.

² Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, e-mail: milenaj@kg.ac.rs.

³ Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, e-mail: milenaj@kg.ac.rs.

Рад је резултат рада на пројекту Економског факулета Универзитета у Београду, под насловом „Примена савремених метода менаџмента и маркетинга у унапређењу конкурентности предузећа у Србији у процесу њене интеграције у Европску унију”, број 179062, под окриљем Министарства за науку и технолошки развој Србије за период 2011–2014. година.

the country, including striving to continuously improve the legal framework for banking operations in accordance with international standards and EU regulations, the importance of this Directive for Serbia is highlighted.

Key words: European Union, Directive 2013/36/EU, Basel III, prudential supervision.

1) СБРХА

Савет Европске уније је 26. јуна 2013. године усвојио Директиву број 2013/36/EУ о приступу активности кредитним институцијама и пруденцијом надзору кредитних институција и инвестиционих фирми, којом се допуњава Директива 2002/87/EЗ и укидају Директиве 2006/48/EЗ и 2006/49/EЗ (*Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC*).⁴ Како су претходне директиве 2006/48/EЗ и 2006/49/EЗ биле значајно допуњаване, то су, са циљем јасноће и осигурања кохерентне примене њихових одредби, спојене у нова законодавна акта примењива и на кредитне институције и на инвестиционе фирме: ову Директиву и Уредбу (EУ) број 575/2013 Европског парламента и Савета од 26. јуна 2013. године о пруденцијом захтевима за кредитне институције и инвестиционе фирме и допуњавању Уредбе (EУ) број 648/2012 (*Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012*).⁵ Директива 2013/36/EУ тесно је повезана са Уредбом (EУ) 575/2013 и њихови коначни текстови објављени су у јуну 2013. године, а почињу да се примењују од 1. јануара 2014. године. Њихов примарни значај огледа се у томе што се њима у Европској унији уводе стандарди Базела . Основни циљ и предмет Директиве је да координира националне одредбе у вези приступа активности кредитних институција и инвестиционих фирми, модалитета за њихово управљање и оквира за њихов надзор. Стога Директива треба да оформи правни оквир који регулише

⁴ “Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC”, *OJ L 176, 27.6.2013*, pp. 338-436.

⁵ “Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012”, *OJ L 176, 27.6.2013*, pp. 1-337.

банкарске активности, оквир супервизије и пруденциона правила за кредитне институције и инвестиционе фирме. Поред овог циља, на доношење Директиве утицале су и следеће чињенице, из којих уједно произилази и сврха и значај Директиве:

- први корак ка банкарској унији чини јединствени надзорни механизам (енгл. *single supervisory mechanism* – SSM) који треба да обезбеди да се политика Уније у погледу пруденционог надзора кредитних институција имплементира на кохерentan и ефикасан начин, тако да се један правилник за финансијске услуге примењује на исти начин на кредитне институције у свим земљама чланицама као и да су те кредитне институције предмет надзора највишег квалитета;
- основни циљ јесте увођење правила која се тичу приступа активности институција и пруденционог надзора институција и, сходно томе, да се развије један правилник и унапреди конвергенција супервизорске праксе у целој Унији;
- директива треба да прошири опсег ситуација у којима Европски надзорни орган (енгл. *European Supervisory Authority, European Banking Authority* – ЕВА) може да иницира своју правно обавезујућу улогу посредовања са циљем доприноса конзистентности у пракси супервизије;
- да би се заштитила штедња и створили једнаки услови конкуренције између кредитних институција, мере којима ће се координирати надзор кредитних институција треба применити на све;
- да би се обезбедило добро функционишуће интерно тржиште, неопходна је транспарентна, предвидљива и хармонизована супервизорска пракса и одлуке;
- да се изврши хармонизација која је неопходна и довољна да се обезбеди међусобно признавање дозвола и система пруденционог надзора, омогућавајући издавање једне лиценце која ће бити призната широм Уније;
- кредитним институцијама, које су добиле дозволу у својој матичној земљи чланица, треба бити дозвољено да широм Уније обављају неке или све активности из списка активности које подлежу међусобном признавању по основу оснивања огранака или пружања услуга;
- правила која се односе на огранке кредитних институција, које имају своје главне уреде у некој трећој земљи, треба да буду аналогна у свим земљама чланицама. Важно је обезбедити да ова правила нису

повољнија од оних која се примењују на огранке кредитних институција из других земаља чланица;

- несметано пословање унутрашњег банкарског тржишта захтева не само правна правила него и блиску и редовну сарадњу и значајно побољшану конвергенцију регулаторне и супервизорске праксе између надлежних органа земаља чланица;
- директива тежи и да обезбеди солвентност институција. Ако се деси криза, неопходно је осигурати да се реши на миран начин, ограничавајући негативан ефекат на реални сектор привреде;
- како би се открили прекршаји националних одредби базираних на Директиви, надлежни органи треба да имају потребна истражна овлашћења и да се успоставе ефикасни механизми извештавања о потенцијалним и стварним прекршајима;
- директива треба да обезбеди административне казне и друге административне мере како би се осигурао највећи могући простор за акцију након прекршаја као и да би се спречили даљи прекршаји;
- неопходно је обезбедити да кредитне институције и инвестиционе фирме поседују интерни капитал који је, обзиром на ризик коме су или могу бити изложени, адекватан у погледу квантитета, квалитета и расподеле. Сходно томе, неопходно је обезбедити да ове институције имају праве стратегије и процесе за оцењивање и одржавање адекватности свог интерног капитала;
- надлежним органима треба бити поверено обезбеђивање да институције имају добру организацију и адекватна сопствена средства, полазећи од ризика којима су институције изложене или могу бити изложене;
- како би се обезбедила свеобухватна тржишна дисциплина дуж целе Уније, потребно је да надлежни органи објављују информације које се односе на пословање кредитних институција и инвестиционих фирми, како би се омогућила поређења приступа усвојених од стране различитих надлежних органа земаља чланица;
- повећање транспарентности које се односи на пословање институција је есенцијално у задобијању поверења грађана Уније у финансијски сектор;
- захтеви за држањем сопствених средстава за кредитни и тржишни ризик треба да буду базирани на екстерном кредитном рејтингу само у мери у којој је то неопходно. Институције треба да теже да примењују приступе базирание на интерном рејтингу односно интерне моделе;

- док су претходне директиве, 2006/48/ЕЗ и 2006/49/ЕЗ, изградиле ослањање на екстерни кредитни рејтинг, ова Директива треба да смањи ослањање на екстерну оцену кредитног рејтинга, односно да екстерни кредитни рејтинг користе као један од неколико фактора у том процесу, али да се не ослањају само на њега, као и да охрабрује институције да пре користе интерни рејтинг;
- у светлу финансијске кризе и процикличних механизма који су допринели њеној појави и повећали њене ефекте, међународни ентитети, међу којима и Базелски комитет за супервизију банака, дали су препоруке за ублажавање процикличних ефеката финансијске регулације. У децембру 2010. године, Базелски комитет издао је нове глобалне регулаторне стандарде о адекватности банкарског капитала (Базел III), укључујући правила која захтевају одржавање резерви капитала и контрацикличних капиталних резерви;
- стога се од кредитних институција и релевантних инвестиционих фирми захтева да, поред осталих захтева за држањем сопствених средстава, држе и резерве очувања капитала и контрацикличне резерве капитала, како би се обезбедиле да, током периода економског раста, акумулирају довољно капитала којим би апсорбовале губитке у периодима криза;
- технички стандарди у области финансијских услуга треба да омогуће конзистентну хармонизацију и адекватну заштиту депонената, инвеститора и потрошача у целој Унији. Њихова израда и имплементација треба да буде поверена ЕБА-и, као телу са високо специјализованом експертизом;
- како би се осигурали јединствени услови за примену ове Директиве, имплементациона овлашћења треба да буду поверена Комисији.

II) МЕРЕ ЕУ

У Европској унији донето је више аката намењених регулисању пословања кредитних институција и инвестиционих фирми, у које спадају:

- Директива 2002/87/ЕЗ Европског парламента и Савета о допунском надзору кредитних институција, осигуравајућих друштава и инвестиционих фирми у финансијском конгломерату, којом се допуњавају Директиве 73/239/ЕЕЗ, 79/267/ЕЕЗ, 92/49/ЕЕЗ, 92/96/ЕЕЗ, 93/6/ЕЕЗ и 93/22/ЕЕЗ, као и Директиве 98/78/ЕЗ и 2000/12/ЕЗ Европског парламента и Савета (*Directive 2002/87/EC of the European*

Parliament and of the Council of 16 December 2002 on the supplementary supervision of credit institutions, insurance undertakings and investment firms in a financial conglomerate and amending Council Directives 73/239/, 79/267/, 92/49/, 92/96/, 93/6/ and 93/22/, and Directives 98/78/EC and 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council);⁶

- Директива 2006/48/ЕЗ Европског парламента и Савета од 14. јуна 2006. године која се односи на пословање кредитних институција (*Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions*);⁷
- Директива 2006/49/ЕЗ Европског парламента и Савета од 14. јуна 2006. године о адекватности капитала инвестиционих фирми и кредитних институција (*Directive 2006/49/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 on the capital adequacy of investment firms and credit institutions*);⁸
- Директива 2007/64/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. новембра 2007. године о услугама плаћања на унутрашњем тржишту, којом се допуњавају Директиве 97/7/ЕЗ, 2002/65/ЕЗ, 2005/48/ЕЗ и 2006/48/ЕЗ и укида Директива 97/5/ЕЗ;⁹
- Директива 2009/65/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. јула 2009. године о координацији закона, прописа и административних одредби које се односе на компаније за колективно инвестирање у преносиве хартије од вредности,¹⁰

⁶ “Directive 2002/87/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2002 on the supplementary supervision of credit institutions, insurance undertakings and investment firms in a financial conglomerate and amending Council Directives 73/239/, 79/267/, 92/49/, 92/96/, 93/6/ and 93/22/, and Directives 98/78/EC and 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council”, *OJ L 35, 11.2.2003*, pp. 1-27.

⁷ “Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions”, *OJ L 177, 30.6.2006*, pp. 1-200.

⁸ “Directive 2006/49/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 on the capital adequacy of investment firms and credit institutions”, *OJ L 177, 30.6.2006*, pp. 201-255.

⁹ “Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the international market amending Directives 97/7/EC, 2002/65/EC, 2005/48/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 97/5/EC”, *OJ L 319, 5.12.2007*, pp. 1-36.

¹⁰ “Directive 2009/65/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS)”(recast), *OJ L 302, 17.11.2009*, pp. 32-96.

- Директива 2009/110/ЕЗ Европског парламента и Савета од 16. септембра 2009. године о покретању, обављању и пруденционом надзору пословања институција електронског новца којима се допуњавају Директиве 2005/60/ЕЗ и 2006/48/ЕЗ и укида Директива 2000/46/ЕЗ;¹¹
- Директива 2011/61/ЕЗ Европског парламента и Савета од 8. јуна 2011. године о менаџерима алтернативних инвестиционих фондова, којом се допуњавају Директиве 2003/41/ЕЗ и 2009/65/ЕЗ и Уредбе (ЕЗ) бр. 1060/2009 и (ЕУ) бр. 1095/2010.¹²
- Директиве 2006/48/ЕЗ и 2006/49/ЕЗ познатије су као директиве о капиталним захтевима (енгл. *Capital Requirements Directive – CRD*). Директивом 2013/36/ЕУ о приступу активности кредитним институцијама и пруденционој супервизији кредитних институција и инвестиционих фирми, досадашње директиве о капиталним захтевима су укинуте. Овом Директивом 2013/36/ЕУ допуњена је и Директива 2002/87/ЕЗ.

III) САДРЖАЈ

У састав Директиве улази опширан уводни део који се састоји од 107 ставова, а затим је, у оквиру девет наслова, од којих су неки систематизовани у више поглавља, садржано 165 чланова и два Анекса. У оквиру првог дела, односно наслова, размотрени су предмет и сврха Директиве, као и дефиниције основних појмова. У оквиру другог наслова пажња је посвећена надлежним органима, њиховом именовању и овлашћењима, координацији и другим питањима везаним за њихов рад. Под трећим насловом размотрени су захтеви за приступ активности кредитних институција, а четврти део бави се иницијалним капиталом инвестиционих фирми. Пети наслов обухвата одредбе које се тичу слободе оснивања и слободе пружања услуга, док шести обрађује односе са трећим земљама. Седми наслов посвећен је детаљном разматрању пруденционог надзора, осми разматра питања обелодањивања и публикавања

¹¹ “Directive 2009/110/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions amending Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC”, *OJ L 267*, 10.10.2009, pp. 7-17.

¹² “Directive 2011/61/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2011 on Alternative Investment Fund Managers and amending Directives 2003/41/EC and 2009/65/EC and Regulations (EC) No 1060/2009 and (EU) No 1095/2010”, *OJ L 174*, 1.7.2011, pp. 1-73.

информација од стране надлежних органа, а девети објашњава делегиране и подзаконске акте. Десети наслов бави се изменама Директиве 2002/87/ЕЗ, а једанаести прелазним и завршним одредбама. Директивом су обухватно обрађена бројна питања која се тичу пословања финансијских институција, односно кредитних институција и инвестиционих фирми и регулативе њиховог пословања. Међу бројним размотреним питањима, истичу се питања процене ризика у пословању, потребе и обавезе утврђивања и држања адекватног нивоа капитала, као и супервизије односно контроле и надзора у остваривању ових захтева, на које ћемо се и овде фокусирати. Предмет Директиве јесте утврђивање правила која се односе на:

- приступ активности кредитних институција и инвестиционих фирми (које ћемо у даљем раду заједно означавати термином “институције”);
- овлашћења супервизора и инструменте за пруденциони надзор институција од стране надлежних органа;
- пруденциону супервизију институција од стране компетентних органа;
- захтеве за објављивањем односно публиковањем, намењене надлежним органима на пољу пруденционе регулативе и супервизије институција.

Директива је тесно повезана са Уредбом (ЕУ) број 575/2013 Европског парламента и Савета од 26. јуна 2013. године о пруденционим захтевима за кредитне институције и инвестиционе фирме и допуњавању Уредбе (ЕУ) број 648/2012,¹³ из које су преузете дефиниције основних појмова, као што су: кредитне институције, инвестиционе фирме, институције, локалне фирме, осигуравајућа друштва, реосигуравајућа друштва, управљачка тела, системски ризик, матична институција, подружнице, огранци, финансијске институције, контрола, финансијски инструмент, сопствена средства, операциони ризик, кредитни ризик, секјуритизација, књига трговања, левериц, институције за екстерну кредитну проверу, међународни приступи и други. Директива утврђује обавезу земаља чланица да одреде надлежне органе који ће обављати функције и дужности утврђене Директивом (члан 4). Земље чланице треба да обезбеде да:

- надлежни органи врше мониторинг активности институција,
- да су одговарајуће мере на снази како би надлежни органи могли да прибаве потребне информације за оцену сагласности активности институција са утврђеним захтевима;

¹³ “Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012”, *OJ L 176*, 27.6.2013, pp. 1-337.

- надлежни органи поседују одговарајућу експертизу, ресурсе, операционе капацитете, овлашћења и независност неопходне да обаве функције које се односе на пруденциону супервизију;
- интерни контролни механизми и административне и рачуноводствене процедуре институција дозвољавају проверавање њихове усаглашености са утврђеним правилима све време;
- институције региструју све своје трансакције и системска документа и процесе, која су предмет Директиве, на такав начин да надлежни органи буду у могућности да провере усклађеност са Директивом.

Уколико земље чланице имају више надлежних органа за пруденциону супервизију кредитних институција, инвестиционих фирми и финансијских институција, земље чланице треба да предузму потребне мере ради остваривања координације између ових органа (члан 5). Директива упућује земље чланице на сарадњу са Европским системом за финансијску супервизију (енгл. *European System of Financial Supervision – ESFS*). У обављању својих дужности, надлежни органи треба да узму у обзир конвергенцију у погледу инструмената и праксе супервизије у примени закона, регулативе и административних захтева усвојених сходно овој Директиви (члан 6). Од земаља чланица тражи се да имају у виду димензије и утицај супервизије коју врше на нивоу целе Уније. Тако Директива предвиђа да надлежни органи у свакој земљи чланици, у обављању својих генералних дужности, треба редовно да разматрају потенцијални утицај својих одлука на стабилност финансијског система у другим земљама чланицама којих се оне тичу (члан 7).

У погледу захтева за приступ активностима кредитних институција (наслов три), у оквиру генералних захтева, Директива упућује земље чланице да захтевају од кредитних институција да прибаве дозволу пре него што отпочну своје пословање (члан 8). Земље чланице забраниће лицима или друштвима који нису кредитне институције да обављају послове узимања депозита или друга бесповратна средства од јавности (члан 9). Директива одређује износ минималног капитала који кредитна институција мора да поседује. Тако, у члану 12, Директива одређује да надлежни органи неће издати дозволу за обављање активности кредитној институцији ако кредитна институција не поседује одвојена сопствена средства или ако је њен иницијални капитал мањи од 5 милиона еура. Мада, земље чланице могу да издају дозволу одређеној категорији кредитних институција чији је иницијални капитал мањи од захтеваног под следећим условима: да иницијални капитал није мањи од једног

милиона еура и да је земља чланица обавестила Комисију и ЕБА-у о разлозима за овакво поступање. Надлежни органи издаће дозволу за отпочињање пословања кредитној институцији само када најмање два лица ефективно управљају пословањем пријављене кредитне институције (члан 13). Свака земља чланица захтеваће да кредитна институција, која је правно лице и која, у складу са националним законодавством има регистровани уред, има главни уред у истој земљи чланици где и свој регистровани уред. За остале кредитне институције захтева се да имају свој главни уред у земљи чланици која је издала дозволу и у којој оне заправо обављају пословање. Ако надлежни органи одбију да издају дозволу за пословање кредитној институцији, дужни су да пријављену институцију обавесте о одлуци и разлозима за то у року од шест месеци од пријема пријаве или, ако је пријава некомплетна, у року од шест месеци од пријема комплетних информација потребних за одлуку (члан 15). У сваком случају, одлука о добијању дозволе или одбијању треба да буде донета у року од 12 месеци од пријаве. Надлежни органи, пре издавања дозволе кредитној институцији, треба да консултују надлежне органе друге земље чланице где је кредитна институција:

- филијала (подружница) кредитне институције овлашћене у тој другој земљи чланици;
- подружница матичне компаније кредитне институције овлашћене у тој другој земљи чланици;
- под контролом од стране истих физичких или правних лица који контролишу кредитну институцију овлашћену у тој другој земљи чланици (члан 16).

Потреба за овим, претходним, консултацијама важи и када су у питању осигуравајућа друштва или инвестиционе фирме (члан 16, став 2). Релевантни надлежни органи нарочито треба међусобно да се консултују када оцењују подобност акционара и репутацију и искуство чланова управљачког тела укључених у управљање другим телом исте групе.

Земље чланице домаћини неће захтевати добијање дозволе или држање минималног капитала за огранке кредитних институција којима је издата дозвола у другој земљи чланици (члан 17). Услови за одузимање дозволе за рад прецизирани су у члану 18. Директиве. Надлежни органи могу да одузму дозволу издату кредитној институцији када та кредитна институција:

- не користи дозволу у периоду од 12 месеци, изричито се одриче овлашћења или је престала да послује дуже од 6 месеци, осим ако

релевантна земља чланица није донела одредбу за истицање дозволе у таквим случајевима;

- прибавила је дозволу путем лажне изјаве или било којих других нерегуларних средстава;
- више не испуњава услове под којима је дозвола издата;
- више не испуњава пруденционе захтеве;
- спада у један од осталих случајева када национални закон предвиђа повлачење дозволе;
- изврши неку од повреда из члана 64. Директиве.

У погледу одређивања имена кредитне институције, Директива (у члану 19) утврђује да за потребе остваривања својих активности, кредитне институције могу на целој територији Уније да користе исто име које користе у земљи чланици у којој се налази њихов главни уред, без обзира на одредбе у земљи чланици домаћину које се тичу употребе речи „банка”, „штедионица” или других назива за банкарство. У случају да постоји опасност од конфузије, земља чланица домаћин може, у циљу појашњења, захтевати да назив буде праћен одређеним објашњавајућим појединостима. Надлежни органи треба да обавештавају ЕБА-у о свакој издатој дозволи, док ЕБА треба да објављује на свом вебсајту, као и редовно да иновира, листу имена свих кредитних институција којима је издата дозвола. Такође, надлежни органи треба да обавештавају ЕБА-у о сваком повлачењу односно одузимању дозволе заједно са разлозима за ово повлачење (члан 20).

Под четвртим насловом Директиве размотрен је иницијални капитал инвестиционих фирми. У овом делу, који обухвата чланове од 28. до 32, прецизира се да иницијални капитал инвестиционих фирми треба да износи 730 000 ЕУР, осим када су у питању посебне врсте инвестиционих фирми. Иницијални капитал ових, посебних, врста инвестиционих фирми је одређен на нивоу од 125 000 ЕУР, и у ове фирме сврстане су оне које се за свој рачун не баве никаквим финансијским инструментима нити питањима осигурања финансијских инструмената на основу чврсто преузетих обавеза, али које држе клијентов новац или хартије од вредности и нуде једну или више следећих услуга: пријем и пренос инвеститорових налога у вези финансијских инструмената, извршење инвеститорових налога у вези финансијских инструмената и управљање индивидуалним портфолијумима инвестиција у финансијским инструментима. Земљама чланицама дозвољено је и да смање захтевани капитал на 50 000 ЕУР ако фирма нема дозволу да држи клијентов новац или хартије од вредности, да

послује за свој рачун или да врши осигурање на основу чврсто преузетих обавеза. Покривеност за фирме које нису овлашћене да држе клијентов новац или хартије од вредности треба да буде остварена кроз један од следећих облика:

- иницијални капитал од 50 000 ЕУР;
- осигурање од професионалне одговорности које покрива целу територију Уније, или нека друга еквивалентна гаранција за одговорност која се тиче професионалног немара, а која представља најмање 1 000 000 ЕУР примењивих на сваки појединачни захтев и укупно 1 500 000 ЕУР годишње за сва потраживања;
- комбинацију иницијалног капитала и осигурања од професионалне одговорности.

Ослобађање од ових одредби, односно нижи нивои сопствених средстава од наведених захтеваних нивоа, дозвољени су за старије фирме, односно фирме које су регистроване 1992. године када су у питању осигуравајућа друштва, односно фирме које су постојале на дан 31. децембра 1995. године или пре тог датума (члан 31, став 2. и члан 32). Пети наслов Директиве садржи чланове од 33. до 48. и одредбе које се односе на слободу оснивања и слободу пружања услуга. У овом делу предвиђа се да земље чланице треба да омогуће да се активности наведене у Анексу I Директиве могу обављати унутар њихових територија, било оснивањем огранка или пружањем услуга од стране било које кредитне институције овлашћене и надзиране од стране надлежних органа друге земље чланице. Исто важи и за финансијске институције, било да је у питању филијала кредитне институције или заједнички поседована филијала две или више кредитних институција, уз испуњење одређених услова (члан 34). У погледу права оснивања кредитних институција, предвиђа се да кредитна институција која жели да оснује огранак на територији друге земље чланице треба да обавести надлежне органе своје матичне земље чланице. Земље чланице треба да, од сваке кредитне институције која жели да оснује огранак у другој земљи чланици, захтевају да обезбеде следеће информације: о земљи чланици унутар чије територије планирају да оснују огранак; о програму пословања који оснивају, између осталог, врсти послова коју планирају и структурној организацији огранка; о адреси у земљи чланици домаћину са које се може прибавити документација; о именима оних који ће бити одговорни за управљање огранком. Уколико надлежни органи немају разлога да сумњају у адекватност административне структуре или финансијске ситуације кредитне институције, они ће, у року од три месеца

од пријема ове информације, проследити ту информацију надлежним органима релевантне земље чланице домаћина и обавестити кредитну институцију. Ако надлежни органи матичне земље чланице одбију да проследе ову информацију надлежним органима земље чланице домаћина, они морају о разлозима одбијања да обавесте кредитну институцију у року од три месеца од пријема иницијалне информације. Ово одбијање или недостављање одговора може бити предмет обраћања судовима у матичној земљи чланици (члан 35). Пре него што огранак кредитне институције отпочне своје пословање, надлежни органи земље чланице домаћина, у року од два месеца од пријема информације о оснивању, треба да се припреме за супервизију кредитне институције и, ако је потребно, да наведу услове под којима, у интересу општег добра, ово пословање треба да се обавља у земљи чланици домаћину. По пријему обавештења од надлежних органа земље чланице домаћина, огранак може да се оснује и отпочне са пословањем (члан 36). У погледу остваривања слободе у пружању услуга, Директивом се предвиђа да свака кредитна институција, која жели да обавља своје пословање унутар територије друге земље чланице, први пут треба да обавести надлежне органе матичне земље чланице о активностима које намерава да обавља. Надлежни органи матичне земље чланице, у року од месец дана од пријема овог обавештења, треба да пошаљу то обавештење надлежним органима земље чланице домаћина (члан 39). Надлежни органи земље чланице домаћина могу да имају одређене захтеве у погледу извештавања од стране кредитне институције. Тако надлежни органи земаља чланица домаћина могу захтевати да их све кредитне институције које имају огранке на њиховој територији обавештавају периодично о својим активностима у овим земљама чланицама домаћинима. Ови извештаји могу се захтевати само за потребе информисања, статистичке сврхе или за потребе супервизије (члан 40). У овом делу предвиђају се и мере које надлежни органи матичне земље чланице треба да предузму уколико пословање кредитне институције у земљи чланици домаћину не испуњава одређене услове. Ако надлежни органи земље чланице домаћина констатују да кредитна институција, која има огранак или пружа услуге на њеној територији, испуњава један од следећих услова у погледу активности које обавља у тој земљи чланици домаћину:

- одређена кредитна институција се не придржава националних одредби произашлих из ове Директиве;
- постоји материјални ризик да се одређена кредитна институција неће придржавати националних одредби произашлих из ове Директиве;

Њихов задатак је да информишу надлежне органе матичне земље чланице. Надлежни органи матичне земље чланице треба, без одлагања, да предузму све неопходне мере како би обезбедили да дотична кредитна институција исправи неусаглашеност или предузме мере да се избегне ризик од неусаглашености. Уколико надлежни органи земље чланице домаћина сматрају да надлежни органи матичне земље чланице нису испунили своје обавезе или да неће испунити своје обавезе, могу упутити ову ствар ЕБА-и и захтевати њену помоћ (члан 41). Ради предострожности, пре процедуре постављене у члану 41, надлежни органи земље чланице домаћина могу, у хитним ситуацијама, чекајући мере од стране надлежних органа матичне земље чланице, предузети било које мере предострожности неопходне у заштити против финансијске нестабилности која би могла озбиљно да потресе колективне интересе депонената, инвеститора и клијената у земљи чланици домаћину (члан 43). Земље чланице домаћини могу, упркос члану 40. и 41, предузети одговарајуће мере којима ће да забране или казне кршења правила, почињена унутар њихових територија, а која су усвојена сходно овој Директиви или у интересу општег добра. Ово укључује могућност спречавања кредитних институција од покретања даљих трансакција унутар њихових територија (члан 44). У случају повлачења односно одузимања дозволе, надлежни органи матичне земље чланице информисаће надлежне органе земље чланице домаћина без одлагања (члан 45). Директивом се предвиђа и да ништа у овом поглављу неће спречити кредитне институције са главним уредима у другим земљама чланицама да се оглашавају и рекламирају путем свих доступних средстава комуникације у земљи чланици домаћину, у складу са било којим правилима која регулишу форму и садржај оваквог оглашавања усвојеног у интересу општег добра (члан 46). У погледу односа са трећим земљама, у оквиру наслова VI, Директива предвиђа да, на огранке кредитних институција које имају своје главне уреде у некој трећој земљи, када започињу или настављају да обављају своје пословање, земље чланице неће примењивати одредбе које би резултирале у повољнијем третману од оног пруженог огранцима кредитних институција које имају своје главне уреде у Унији. Надлежни органи обавештаваће Комисију, ЕБА-у и Европски банкарски комитет о свим дозволама за огранке издатим кредитним институцијама које имају своје главне уреде у трећој земљи. Унија може да, кроз споразуме закључене са једном или више трећих земаља, на огранке кредитних институција које имају своје главне уреде у трећој земљи, договори примену одредби идентичних онима које примењује на територији Уније (члан 47). Комисија може поднети предлоге

Савету ради уговарања споразума са једном или више трећих земаља у погледу начина обављања супервизије на консолидованој основи над: институцијама чија матична предузећа имају своје главне уреде у трећој земљи и институцијама лоцираним у трећим земљама чија матична предузећа имају своје главне уреде у трећој земљи (члан 48).

У оквиру наслова , који обухвата чланове од 49. до 72, детаљно су обрађена питања пруденционог надзора. Директивом се прецизира да је пруденциони надзор над институцијом одговорност надлежних органа матичне земље чланице, изузимајући оне одредбе Директиве које одговорност дају надлежним органима земље чланице домаћина. Мере које предузима земља чланица домаћин не смеју укључивати дискриминативни или рестриктивни третман по основу тога што је институција добила дозволу у другој земљи чланице (члан 49). Надлежни органи земаља чланица треба тесно да сарађују како би надгледали активности институција, нарочито кроз огранак, у једној или више земаља чланица различитим од оне у којој су њихови главни уреди ситуирани. Они треба да размењују све информације које се тичу менаџмента и власништва ових институција, као и све информације потребне да се обави мониторинг институција, нарочито у погледу ликвидности, солвентности, гарантовања депозита, ограничавања велике изложености и других фактора који могу утицати на системски ризик постављен од стране те институције, административних и рачуноводствених процедура и интерних контролних механизма (члан 50). Надлежни органи матичне земље чланице треба да пруже надлежним органима земаља чланица домаћина све информације и налазе који се односе на надзор ликвидности. Такође, треба одмах да их информишу где се дешава притисак на ликвидност или се може очекивати да се деси. Предмет надзора могу бити и огранци који се сматрају значајним (члан 51). При томе, значајним се сматра огранак који карактеришу следеће особине: чије тржишно учешће у погледу депозита прелази 2% у земљи чланице домаћину; вероватни утицај суспензије или затварања послова институције на системску ликвидност и плаћања, клиринг и систем поравнања у земљи чланице домаћину; величина и важност огранка у погледу броја клијената у контексту банкарског или финансијског система земље чланице домаћина. Надлежни органи земље чланице домаћина имају могућност да обављају, од случаја до случаја, провере и инспекције на лицу места, активности које обављају огранци институција на њиховој територији и да захтевају информације од огранка о његовим активностима као и за потребе супервизије, тамо где сматрају да је то потребно из разлога стабилности финансијског система у земљи

чланици домаћину. Пре обављања ових провера и инспекција, надлежни органи земље чланице домаћина треба да консултују надлежне органе матичне земље чланице. После ових провера и инспекција, надлежни органи земље чланице домаћина треба надлежним органима матичне земље чланице да пренесу прикупљене информације и налазе релевантне за оцену ризика институције или стабилност финансијског система у земљи чланици домаћину. Надлежни органи матичне земље домаћина треба прописно да узму у обзир те информације и налазе у детерминисању свог програма спровођења супервизије, такође, имајући у виду стабилност финансијског система у земљи чланици домаћину (члан 52). Директива предвиђа и обавезу чувања професионалне тајне (члан 53). Од земаља чланица тражи се да обезбеде да све особе које раде за надлежне органе, ревизори и стручњаци који раде у корист надлежних органа треба да буду обавезани обавезом чувања професионалне тајне. Надлежни органи који приме поверљиву информацију треба да је користе само у сврхе обављања својих дужности и само за неку од наредних сврха: да провере да су остварени услови који се тичу приступа активности кредитних институција и омогућавања мониторинга; да изричу казне; у жалби против одлуке надлежних органа; и у судским поступцима (члан 54). Овим члановима (53. и 54) Директиве не спречава се размена информација између надлежних органа унутар земље чланице, између надлежних органа у различитим земљама чланицама као и између других релевантних надлежних органа (члан 56). Везано за информације које се тичу монетарне, депозитне заштите, системских и аспеката плаћања, Директивом се утврђује да надлежне органе ништа не сме да спречи да врше трансмисију информација одговарајућим органима (ЕСЦБ, централним банкама и другим телима са сличним функцијама, уговорним или институционалним заштитним шемама и другим јавним органима одговорним за надгледање платних система) за потребе њихових задатака (члан 58). Такође, предвиђа се трансмисија информација другим ентитетима. Земље чланице могу да дозволе обелодањивање извесних информација другим департманима својих управних централних власти одговорних за закон о надзору институција, финансијских институција и осигуравајућих компанија и инспекторима који делују у име ових департмана (члан 59). У погледу дужности лица која врше контролу, утврђује се да земље чланице треба да обезбеде да свако лице које је овлашћено да обавља статутарне ревизије или било који други статутарни задатак, треба бар да има обавезу да брзо извештава надлежне органе о свакој чињеници или одлуци који се тичу те институције, којих је то лице постало свесно обављајући свој задатак, а који

се односе на: учињену материјалну повреду закона, прописа или административних одредби или одбијање да верификује рачуне и изрази резерве (члан 63). Директива предвиђа да се надлежним органима дају сва надзорна овлашћења, како би интервенисали у пословању институција, а која су им неопходна за обављање њихових функција, нарочито укључујући право да повуку издату дозволу (члан 64). Надлежни органи треба да имају све прикупљене информације и истражна овлашћења неопходна за обављање њихових функција, која укључују: овлашћење да захтевају од физичких или правних лица да им пруже све неопходне информације неопходне да би обавили задатак; овлашћења да обаве све потребне истраге сваког лица основаног или лоцираног у одређеној земљи чланици; овлашћења да обаве све неопходне провере пословних премиса правног лица као и других друштава. Земље чланице треба да обезбеде да њихови закони, прописи и административне одредбе предвиђају административне казне и остале административне мере које се могу применити услед њиховог кршења (члан 66). Предвиђа се и објављивање административних казни (члан 68). Земље чланице треба да обезбеде да надлежни органи на свом званичном вебсајту објављују бар неке административне казне против којих није дозвољена жалба и које су наметнуте за кршење националних одредби сходно овој Директиви, укључујући информацију о врсти и природи повреде и идентитету физичког или правног лица коме је казна утврђена, без непотребног одлагања након што је то лице обавештено о овим казнама (члан 68). Такође, предвиђа се размена информација о казнама и одржавање централне базе података од стране ЕБА (члан 69). Надлежни органи треба да информишу ЕБА-у о свим административним казнама, укључујући све трајне забране, као и жалбе у вези са тим и исходе. ЕБА треба да одржава централну базу административних казни искључиво у сврхе размене информација између надлежних органа. Ова база података треба да буде доступна само надлежним органима и треба да буде ажурирана на бази информација добијених од надлежних органа. Приликом одређивања врсте административних казни или других административних мера и нивоа административних новчаних казни, надлежни органи треба да узму у обзир све релевантне околности укључујући: гравитацију и трајање повреде; степен одговорности правног или физичког лица одговорног за прекршај; финансијску снагу правног или физичког лица одговорног за прекршај; значај стечених добитака или избегнутих губитака од стране правног или физичког лица одговорног за прекршај, уколико се може утврдити; губици трећих страна изазвани прекршајем, уколико се могу утврдити; ниво кооперације физичког или

правног лица одговорног за прекршај са надлежним органом; претходни прекршаји од стране физичког или правног лица одговорног за прекршај; било какве потенцијалне системске последице учињеног прекршаја (члан 70). Директива предвиђа и да се врши извештавање о прекршајима (члан 71). Земље чланице обезбедиће да надлежни органи успоставе ефикасне и поуздане механизме како би охрабриле извештавање о потенцијалним или стварним прекршајима националних одредби, које резултирају из ове Директиве, надлежним органима (члан 71). Од држава чланица тражи се и да осигурају да одлуке и мере које се предузимају у складу са законима, прописима и административним одредбама, усвојеним у складу са овом Директивом, буду предмет права на жалбу (члан 72). Директива посебну пажњу посвећује процесу процене адекватности интерног капитала. Чланом 73. Директиве предвиђа се да институције имају чврсте, ефикасне и свеобухватне стратегије и процесе да остваре и одрже ону суму, врсту и дистрибуцију интерног капитала који сматрају адекватним да покрије природу и ниво ризика коме су или могу бити изложене. Ове стратегије и процеси биће предмет редовних интерних прегледа како би се осигурало да остају свеобухватне и одговарајуће природи, обиму и комплексности пословања дотичне институције. Од институција се захтева да имају робусне аранжмане управљања, који укључују јасну организациону структуру са добро дефинисаним, транспарентним и конзистентним линијама одговорности, ефективне процесе за идентификовање, управљање, надгледање и извештавање о ризицима којима су или могу бити изложене, адекватне интерне контролне механизме, укључујући чврсте административне и рачуноводствене процедуре, као и политике награђивања и праксу који су конзистентни и промовишу снажни и ефикасни менаџмент ризиком (члан 74). У погледу политике награђивања, предвиђено је да надлежни органи прикупе информације о политици награђивања и да их употребе за поређење трендова и праксе награђивања, док ЕБА треба да изда водич о политици награђивања (члан 75). У вези критеријума који се тичу третмана ризика (члан 76), од земаља чланица тражи се да обезбеде да:

- управљачки орган одобрава и периодично надгледа стратегије и политике за преузимање, управљање и ублажавање ризика којима је институција изложена или може бити изложена;
- управљачки орган посвећује довољно времена разматрању питања ризика. Орган управљања треба да буде активно укључен и да обезбеди да су адекватни ресурси алоцирани на управљање свим

материјалним ризицима садржаним у Директиви, као и у процењивању имовине, употреби екстерног кредитног рејтинга и интерних модела за процену ризика;

- институције које се могу сматрати значајним (у погледу њихове величине, интерне организације и природе, обима и комплексности свог пословања) оснују комитет за ризик састављен од чланова управљачког тела који не обављају ни једну извршну функцију у дотичној институцији. Чланови комитета за ризик треба да имају одговарајуће знање, вештине и експертизу како би у потпуности разумели и вршили мониторинг стратегије ризика институције. Институцијама које нису окарактерисане као значајне, надлежни органи могу дозволити да комбинују комитет за ризик са комитетом за ревизију;
- у институцијама, функција менаџмента ризиком буде независна од операционих функција и да има довољно ауторитета, угледа, ресурса и приступ управљачком органу;
- функција менаџмента ризиком обезбеди да се сви материјални ризици идентификују, измере и адекватно пријаве. Руководилац менаџмента ризиком треба да буде независни сениор менаџер са јасном одговорношћу за функцију менаџмента ризиком.

Директива подстиче примену интерних приступа за израчунавање износа сопствених средстава које институција треба да држи. Тако, према члану 77, надлежни органи треба да охрабрују институције да развију интерну процену кредитног ризика и да повећају употребу приступа базираног на интерном рејтингу за израчунавање капиталних захтева за кредитни ризик. Надлежни органи надгледаће да се институције не ослањају само или механички на екстерну оцену кредитног рејтинга било ентитета или финансијског инструмента. Такође, институције се охрабрују да развију интерне капацитете за процену специфичног ризика и да повећају употребу интерних модела за израчунавање капиталних захтева за специфичан ризик дужничких инструмената у књизи трговања, заједно са интерним моделима за израчунавање капиталних захтева за стандардни и миграциони ризик. Директива подразумева и надзор и поређење примене интерних приступа у израчунавању захтева за сопственим средствима (члан 78). Надлежни органи треба да обезбеде да, институције којима је дозвољена употреба интерних приступа за израчунавање величине изложености ризику (изузев за операциони ризик) извештавају о резултатима израчунавања базираним на својим интерним приступима. Утврђена је обавеза институција да подносе резултате својих прорачуна, заједно са објашњењем методологија које су

користили, надлежним органима у одговарајућој фреквенцији, и бар једном годишње. На тај начин ће надлежни органи, на бази достављених информација, најмање једном годишње, оцењивати квалитет интерних приступа. Предвиђена је и могућност да ЕБА изда водич и препоруке како би се побољшала како пракса супервизије тако и пракса институција у погледу примене и надзора интерних приступа. Овом регулативом прави се разлика између више врста ризика: кредитног, тржишног, оперативног, као и резидуалног, ризика концентрације, секјуритизације, ликвидности, каматног и ризика прекомерног леверица (чл. 79–87), и захтева се да институције развију стратегије, политике, процесе, системе и методологије за идентификовање, мерење, менаџмент и мониторинг ових ризика. Директива обавезује земље чланице да, од 1. јануара 2015. године, захтевају од својих институција да годишње објављују следеће информације за финансијску годину: назив(е), природу пословања и географску локацију, промет, број запослених на бази пуног радног времена, добитак или губитак, порез на добит или губитак и примљене јавне субвенције (члан 89, став 1). Од институција, окарактерисаних као значајне, захтева се да Комисији поднесу информације (о добитку или губитку, порезу на добит и примљеним јавним субвенцијама) на поверљивој основи, а Комисија ће обавити генералну процену потенцијалних негативних економских ефеката јавног објављивања ових информација (члан 89, став 3). Такође, од институција се захтева да, међу кључним индикаторима, јавно објаве у годишњим извештајима свој принос на имовину (члан 90). У погледу супервизије и процеса евалуације, Директива утврђује да надлежни органи треба да врше надзор аранжмана, стратегија, процеса и механизма које примењују институције сходно Директиви и да процењују: ризике којима су институције изложене или би могле бити изложене, ризике којима институција излаже финансијски систем, као и ризике откривене тзв. стрес тестовима (члан 97). На бази ове евалуације, надлежни органи треба да одреде да ли аранжмани, стратегије, процеси и механизми примењени од стране институција као и сопствени капитал и ликвидност које одржавају, обезбеђују јак менаџмент и покриће њихових ризика. Уколико овај преглед покаже да институција доноси системски ризик, надлежни органи морају без одлагања обавестити ЕБА-у о резултатима прегледа. Од надлежних органа захтева се да, најмање једном годишње, усвоје програм супервизије за институције које надгледају. Овај програм треба да узме у обзир супервизорски преглед и процес евалуације (из члана 97) и да садржи: назнаку како надлежни органи намеравају да обаве свој задатак и алоцирају своје ресурсе; назнаку које институције ће бити предмет супервизије и које ће се мере предузети; као и план инспекције

(члан 99). За супервизорске стрес тестове предвиђа се да се обављају најмање једном годишње (члан 100), а ЕБА се обавезује да изда смернице којима ће омогућити да надлежни органи користе заједничку методологију када обављају годишње стрес тестове. Директива подразумева и контролу добијених дозвола за коришћење интерних приступа. Тако, у члану 101, предвиђа да надлежни органи треба да надзиру на регуларној основи, најмање сваке 3 године, усаглашеност институције са захтевима који се тичу приступа који захтевају претходну дозволу надлежних органа пре употребе за израчунавање капиталних захтева. Надлежни органи нарочито треба да надзиру и процењују да ли институција користи добро развијене и осавремењене технике и праксу за ове приступе. Ако утврде да интерни модел није довољно ажуран, надлежни органи треба да опозову дозволу за употребу интерног модела или наметну одговарајуће мере како би се модел брзо побољшао. Како би се обезбедила конзистентна примена интерних приступа, предвиђа се обавеза ЕБА-е да анализира интерне приступе међу институцијама, укључујући конзистентност примене као и питање како ове институције третирају сличне ризике и изложености ризицима. Надлежни органи треба да захтевају од сваке институције, у било којој земљи чланице, да испуни обавезу држања утврђеног адекватног нивоа интерног капитала, утврђену у члану 73. Директиве (члан 108). У погледу захтева да се држе одређене резерве капитала (енгл. *capital buffers*), Директива прави разлику између неколико врста ових резерви (члан 128). Тако се у погледу резерви очувања капитала (енгл. *capital conservation buffers*) од институција захтева да ове резерве за заједнички акцијски капитал (Ниво 1) одржавају на нивоу од 2,5% своје укупне изложености ризику (члан 129). Док се у погледу контрацикличних капиталних резерви (енгл. *countercyclical capital buffers*) од институција захтева да одржавају контрацикличне капиталне резерве на нивоу своје укупне изложености ризику помножене са просечно пондерисаним стопама контрацикличних резерви (члан 130). Захтеви везани за одржање резерви системског ризика (енгл. *systemic risk buffers*) подразумевају да свака земља чланица треба да уведе ове резерве за заједнички акцијски капитал (Ниво 1) за финансијски сектор или више подсектора тог сектора, како би спречила и ублажила дугорочни нециклични или макропруденцијални ризик, у смислу ризика поремећаја у финансијском систему са потенцијалним озбиљним негативним последицама на финансијски систем и реални сектор привреде одређене земље чланице (члан 133). Као ниво на ком треба одржавати резерве системског ризика, предвиђа се да то буде бар 1% од изложености на коју се овај ризик примењује (члан 133. став 3), с тим што се предвиђају и постепена

прилагођавања са корацима од по 0,5% (члан 133. став 9). Такође, различити захтеви постављају се за различите подгрупе сектора, од 3% (члан 133. став 11) до 5% (члан 133. став 13. и 14). Када је у питању израчунавање контрацикличних капиталних резерви, стопа контрацикличних резерви, изражена у процентима од укупне изложености ризику, треба да буде између 0% и 2,5%, калибрисана у корацима од 0,25 процентних поена или множена са 0,25 процентна поена. Уколико се утврди да је потребно, именовани орган може поставити стопу контрацикличних резерви на нивоу вишем од 2,5% (члан 136. став 4). Везано за мере очувања капитала, Директива захтева да земље чланице, свакој институцији која испуњава захтев комбинованих резерви, забране било коју дистрибуцију везану за заједнички акцијски капитал (Ниво 1) до оног степена који би смањио њен заједнички акцијски капитал (Ниво 1) на ниво на коме ове захтеве комбинованих резерви не би више остваривала (члан 141). Од институција које не успевају да остваре овај захтев комбинованих резерви, земље чланице треба да захтевају да израчунају максималну дистрибутивну суму (енгл. *Maximum Distributable Amount* – MDA), и то тако што ће: одређену суму (привремени добитак који није укључен у заједнички акцијски капитал (Ниво 1) и профит на крају године који није укључен у заједнички акцијски капитал ((Ниво 1), умањени за опорезиве износе) помножити одређеним фактором (чије ће се вредности кретати од најнижих до највиших: од 0; 0,2; 0,4 до 0,6), што је одређено чланом 141. (ставови 2, 4, 5 и 6). У овом члану Директиве (став 8) одређено је и да се сума капитала који институција треба да одржава састоји од:

- заједнички акцијски капитал (Ниво 1),
- додатни капитал (Ниво 1),
- Ниво 2 капитала.

За институције које не испуњавају захтеве у вези капиталних резерви, Директива захтева да припреме план очувања капитала (члан 142) и поднесу га надлежном органу не касније од пет радних дана након идентификације неиспуњења капиталних захтева, осим ако надлежни орган дозволи да то буде до десет дана. Надлежни орган даће такво одобрење само на основу индивидуалне ситуације кредитне институције и узимајући у обзир обим и комплексност послова институције. План чувања капитала треба да укључи: процене прихода и издатака и прогнозе биланса стања, мере за повећање капиталних рачуна институције, план и оквир за повећање сопствених средстава и остале информације потребне надлежном органу за обављање процене. Уколико надлежни орган не одобри план чувања капитала, он ће испоставити један или оба од

следећих захтева: захтевати од институције да повећа сопствена средства на прецизирани ниво у оквиру прецизираног периода и/или употребити своја овлашћења како би наметнуо јаче рестрикције на пословање и дистрибуцију. Од надлежних органа захтева се да објаве следеће информације: текстове закона, одредби, административних правила и опште смернице усвојене у својим земљама чланицама на пољу пруденционе регулативе; начин спровођења опција и дискреционих права садржаних у законодавству Уније; генералне критеријуме и методологију који се користе у прегледу и евалуацији; као и кључне аспекте примене пруденционог оквира у свакој земљи чланици (члан 143).

У вези захтева извештавања (члан 152), земље чланице могу, за статистичке потребе, захтевати да све кредитне институције које имају огранке унутар њихових територија достављају периодичне извештаје о својим активностима у овим земљама чланицама домаћинима надлежним органима ових земаља чланица домаћина. Тамо где надлежни органи земље чланице домаћина констатују да кредитна институција, која има огранак или пружа услуге на њиховој територији, не поштује законске одредбе усвојене у тој земљи чланици сходно овој Директиви, ови органи захтеваће да дотична кредитна институција исправи своје непоштовање (члан 153). Ако кредитна институција одбије да предузме потребне кораке, надлежни органи земље чланице домаћина, сходно томе, информисаће надлежне органе матичне земље чланице. Надлежни органи матичне земље чланице ће, најбрже могуће, предузети све неопходне мере како би осигурали да ће дотична кредитна институција отклонити своје непоштовање. Ако, упркос овим мерама, кредитна институција истраје у кршењу законских прописа, земља чланица домаћин може предузети одговарајуће мере како би спречила или казнила даље прекршаје и, ако је потребно, спречила даље трансакције кредитне институције. Вршење пруденционог надзора над одређеном институцијом представља одговорност надлежних органа матичне земље чланице, изузимајући оне одредбе Директиве које одговорност дају надлежним органима земље чланице домаћина (члан 155). Директивом се обавезује Комисија да обавља периодичне прегледе примене Директиве како би се осигурало да њена примена не резултира у испољавању дискриминације између институција на основу њихове правне структуре или власничког модела. Комисији је дат задатак да до 30. јуна 2016. године, у тесној сарадњи са ЕБА, поднесе извештај Европском парламенту и Савету (члан 161).

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Директива је ступила на снагу двадесетог дана од њеног објављивања у Службеном листу Европске уније (*Official Journal of the European Union*) (члан 164) и односи се на земље чланице (члан 165). Земље чланице биле су у обавези да до 31. децембра 2013. године усвоје и објаве законе, прописе и административне одредбе у складу са овом Директивом. Од земаља чланица се, такође, захтевало да примене ове одредбе од 31. децембра 2013. године (члан 162). У оквиру прелазних и завршних одредби Директиве (члан 151) одређује се да се чланови 40, 41, 43, 49, 50 и 51. Директиве неће примењивати до дана до ког захтеви покривености ликвидности не постану примењиви. Како би се осигурало да постепеност у супервизији ликвидности буде у потпуности усклађена са развојем јединствених правила о ликвидности, Комисија ће бити подстакнута да усвоји делегиране акте одлажући датум примене до две године, тамо где униформна правила ликвидности нису уведена, јер међународни стандарди о супервизији ликвидности још увек нису договорени. Директива подразумева постепену примену својих одредби, тако да се за остварење захтева за држањем капиталних резерви предвиђа транзициони период између 1. јануара 2016. године и 31. децембра 2018. године (члан 160), разликујући три потпериода у оквиру овог: од 1. јануара 2016. године до 31. децембра 2016. године када се предвиђа остварење првих, нижих нивоа капиталних резерви (0,625%); од 1. јануара 2017. године до 31. децембра 2017. године, када се предвиђа остварење виших нивоа капиталних резерви (1,25%); и од 1. јануара 2018. године до 31. децембра 2018. године, када се предвиђа остварење, такође, виших односно још виших нивоа капиталних резерви (1,875%).

Директиве 2006/48/ЕЗ и 2006/49/ЕЗ, које су укинуте овом Директивом, престале су да важе од 01. јануара 2014. године (члан 163).

V) ИЗВОРИ

- “Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC”, *OJ L 176*, 27.6.2013, pp. 338-436.
- “Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and

- investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012”, *OJ L 176*, 27.6.2013, pp. 1-337.
- “Directive 2002/87/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2002 on the supplementary supervision of credit institutions, insurance undertakings and investment firms in a financial conglomerate and amending Council Directives 73/239/, 79/267/, 92/49/, 92/96/, 93/6/ and 93/22/, and Directives 98/78/EC and 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council”, *OJ L 35*, 11.2.2003, pp. 1-27.
 - “Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions”, *OJ L 177*, 30.6.2006, pp. 1-200.
 - “Directive 2006/49/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 on the capital adequacy of investment firms and credit institutions”, *OJ L 177*, 30.6.2006, pp. 201-255.
 - “Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the international market amending Directives 97/7/E3, 2002/65/EC, 2005/48/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 97/5/EC”, *OJ L 319*, 5.12.2007, pp. 1-36.
 - “Directive 2009/65/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS)”(recast), *OJ L 302*, 17.11.2009, pp. 32-96.
 - “Directive 2009/110/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions amending Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC”, *OJ L 267*, 10.10.2009, pp. 7-17.
 - “Directive 2011/61/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2011 on Alternative Investment Fund Managers and amending Directives 2003/41/EC and 2009/65/EC and Regulations (EC) No 1060/2009 and (EU) No 1095/2010”, *OJ L 174*, 1.7.2011, pp. 1-73.

VI) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Један од инструмената за очување и јачање стабилности финансијског система Србије, укључујући банкарски сектор, јесте регулатива и пруденциони надзор над финансијским сектором. С обзиром на опредељење Србије да свој правни оквир усклађује са правним тековинама

Европске уније, то је, за очување финансијске стабилности и стабилности банкарског сектора земље, укључујући и тежњу да се континуирано унапређује правни оквир за пословање банака у складу са међународним стандардима и прописима Европске уније, веома важна Директива 2013/36/ЕУ Европског парламента и Савета о приступу активности кредитним институцијама и пруденцијом надзору кредитних институција и инвестиционих фирми, којом су у Европској унији уведени стандарди Базела са почетком примене од 01. јануара ове године. Правни оквир којим се у Србији уводи Базел заснива се управо на прописима Европске уније. За потребе увођења стандарда Базел у Србији, Извршни одбор Народне банке Србије је, 17. децембра 2013. године, усвојио Стратегију за увођење стандарда Базел у Србији,¹⁴ која предвиђа увођење Базела кроз три фазе: (1) припремну фазу, чије трајање је предвиђено до првог тромесечја 2014. године, (2) фазу процене ефеката и утврђивања динамике увођења, чије трајање је предвиђено до краја 2014. године и (3) фазу израде прописа, чије трајање је предвиђено до краја 2015. године. Имајући у виду значај и комплексност овог процеса, предвиђа се и мењање или допуњавање стратегије, по потреби, у складу са новим околностима и изазовима. Прихватање наведених прописа и њихова имплементација треба да воде ка унапређењу и уједначавању регулативе у области захтева за утврђивањем и одржавањем адекватног нивоа капитала и ликвидности банака, смањивању процикличности као и јачању стабилности финансијског система.

¹⁴ Народна банка Србије, Интернет, http://www.nbs.rs/internet/latinica/55/55_2/55_2_7/Strategija_BazelIII.pdf, 17/03/2014.